

Atli Dam á fólkatingi:

-Vónandi fáa vit gott samstarv við stjórnina og serfrøðingar hennara

Hóast Atli Dam, fólkatingsmaður hevði nógv at finna at í sambandi við gongdina í teimum samráðingunum, sum hava verið við danir, síðani søguliga vikuskiftið undan 6. oktober í fjør, so vónaði hann, at føroyingar kunnu fáa eitt fruktagott samstarv við bæði stjórnina og ráðgeva og serfrøðingar hennara.

Hann helt fyri, at slík leið fór at geva úrslit heldur enn einvegis boð og treytir. Vit prenta røðuna, sum Atli Dam helt, tá avtalan millum Føroyar og Danmark var til endaliga viðgerð á Christiansborg í farnu viku.

Mr. formand. Ved dannelsen af et nyt landsstyre på Færøerne i januar 1991, som jeg blev formand for, meddeltes det offentligt, at dette hverv skulle jeg kun beklæde i 2 år frem til årsskiftet 1992-1993.

Derfor har det nu i 5 måneder været muligt på nærmere hold at følge Folketingets forhandlinger og i bredere forstand dansk parlamentarisk arbejde. Det har givet et meget bredt spekter af erfaringer og indtryk, der både føles positive og negative. Overvejende det første, og derfor i udstrakt grad en bekræftelse af tidligere respekt for dansk folkestyre, som specielt blev bibragt mig i 1950'erne og 1960'erne, da jeg boede i Danmark. Men også en styrkelse af bevidstheden om, at det er berettiget at anerkende

den arbejdsindsats, ildhu og fairness, der præger de ærede medlemmers arbejde, der bygger på en ideologisk grundholdning, dog nødvendigvis modificeret til spilleregler, der ligger på et så højt politisk moralsk niveau, at demokratiet kan fungere.

Uberettiget mediadækning

Den megen nedgørelse af dansk parlamentarisk arbejde, der præger mediadækningen, finder jeg derfor uberettiget, specielt sammenlignet med, hvad der sker ude omkring i verden. Men der har sandelig også været negative oplevelser her i salen, og af det politiske arbejde her på borgen, der på grund af usaglighed, uvidenhed og ond vilje har virket frustrerende.

Det kan jeg sige, fordi Færøernes store økonomiske problemer har optaget meget af Tingets, regeringens og centraladministrationens tid.

Vi, der har disse problemer tættest på livet, må takke for den overvejende positive holdning til at hjælpe og finde effektive løsninger, der konstateres hos 90 pct. af medlemmerne, og som også er udtrykt i afstemningsresultaterne.

Animerer til aggressioner

Men kan så også beklage den effekt, som træning, usandfærdighed, selvhævdelse og en påtaget dømmesyg hos et lille fåtal her i Tinget har haft for det store antal færingar, der som en naturlig følge af rigsfællesskabet har valgt at bo i Dan-

mark, enten hele deres liv eller en stor del af det. Det være sig af familiemæssige årsager, blandede ægteskaber, uddannelsesmæssige, helbreds mæssige eller andre. Mange af disse beklager sig over at føle sig udhængt.

Når jeg siger påtaget dømmesyg, så er det, fordi det er helt klart, at det ikke er ærlig harme over såkaldt færøsk slendrian eller bekymring for økonomiske følger i fremtiden, der betinger indsatsen, men hellere, at man her, som jeg fremførte i formiddags, mener at have fundet en ny måde at animere til aggressioner.

Både i februar og i maj havde vi lejlighed til at drøfte nødvendige tiltag til afhjælpning af de stigende færøske likviditetsmæssige og økonomiske problemer, hvor samfundet mere og mere stagnerede, arbejdsløsheden og fraflytningen voksede. Jeg fremførte, at vi med de foretagne skridt ikke var kommet tilstrækkeligt langt, fordi pengene fortsat fossede ud af Færøerne.

Bankerne

Jeg forstod ikke, hvorfor vi ikke kunne have startet med at lade begge bankerne gå i betalingsstandsning en uge eller to, mens vi analyserede problemerne og fandt muligheder for at hindre ruin på bankerne. Bankløse dage kender vi jo mange steder fra. Nu skabte vi os dengang et pusterum, der gav de store indskydere lejlighed til at udtrække deres indskud og flytte dem til Danmark eller længere væk.

I februar skete stort set det samme bare i en vanskelig-

re situation, hvor Den Danske Bank stod over for et underskud på op imod 2 mia. kr., når datterselskabet på Færøerne blev medregnet. Og i en situation, hvor Hafnia-problemerne var uløste og uoverskuelige, var det yderst fristende for Den Danske Bank at frigøre sig for færøsk engagement. Derfor blev der heller ikke efter 1. februar skabt den nødvendige tillid til det finansielle systems soliditet, som kunne forhindre udtræk og genskabe likviditet. Så i og for sig har de kæmpe store tab, som danske kreditforeninger, forsikrings selskaber og banker har konstateret, givet det færøske samfund uforskyldte ekstratab med i løbet.

Fællessaneringen

Det faktum, at den påtænkte fællessanering har taget så lang, så lang tid har forværreret situationen i en så høj grad, at det er et spørgsmål, om de 80-100 mio. kr., som kreditforeningerne skal bidrage med i saneringen, udgør mere end en brøkdel af væksten i tab på grund af, at bankerne reelt er gået i stå – ja, reelt har meldt sig ud af samfundet – samtidig som de ikke har tilført forarbejdsindustrien midler overhovedet. Tværtimod skruet så meget ned for kreditten, at kun enkelte fabrikker fortsat hutler sig igennem.

Betaling af sygekasse, skat, husleje, billån og andre løbende husholdningsudgifter fordrer ikke store banker. Det kan en postgirobank eller en sparekasse ordne. Så havde det ikke været det mest uheldige tidspunkt nogen sinde med 20 pct. arbejdsløshed, så burde

man have overvejet en total omlægning af den finansielle sektor, således at man sanerede den mest livskraftige del af færøsk industri ud af bankerne og lod resten gå den normale gang over tvangsauktioner osv. Altså en centralistisk model, som den af Finansieringsfonden af 1992 foreslåede, men med modsat fortegn.

28. mai-aftalen

Først med aftalen af den 28. maj er vi kommet så væsentlige skridt videre i den rigtige retning, at tilliden til, at bankerne fremover vil være i stand til at forsvare indskydernes penge – nu da statskassen bliver likviditetsformidler og den færøske skatteborger endelig debitor – er så meget styrket. Der er bare den hage ved situationen, at de påtænkte centrale monopolistiske tiltag kunne gå hen og blive så langlivede, at vi ikke kommer videre nogen sinde.

De sociale udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse i de områder, der da aldrig får genåbnet virksomhederne, vil blive så store, at Landskassen ikke har en levende chance for at honorere udgiftskrævene. Specielt ikke, hvis bankerne fortsat læner sig tilbage og på uansvarlig vis forholder sig passive, fordi landsstyret alligevel skal fylde op igen med likvide midler lånt af staten.

Breckmann og lokalpolitik

Jeg har aldrig anset det for hensigtsmæssigt at inddrage interne færøske politiske debatter i Folketingets forhandlinger og har derfor aldrig ment det rigtigt at svare

Framhald á síðu 21

